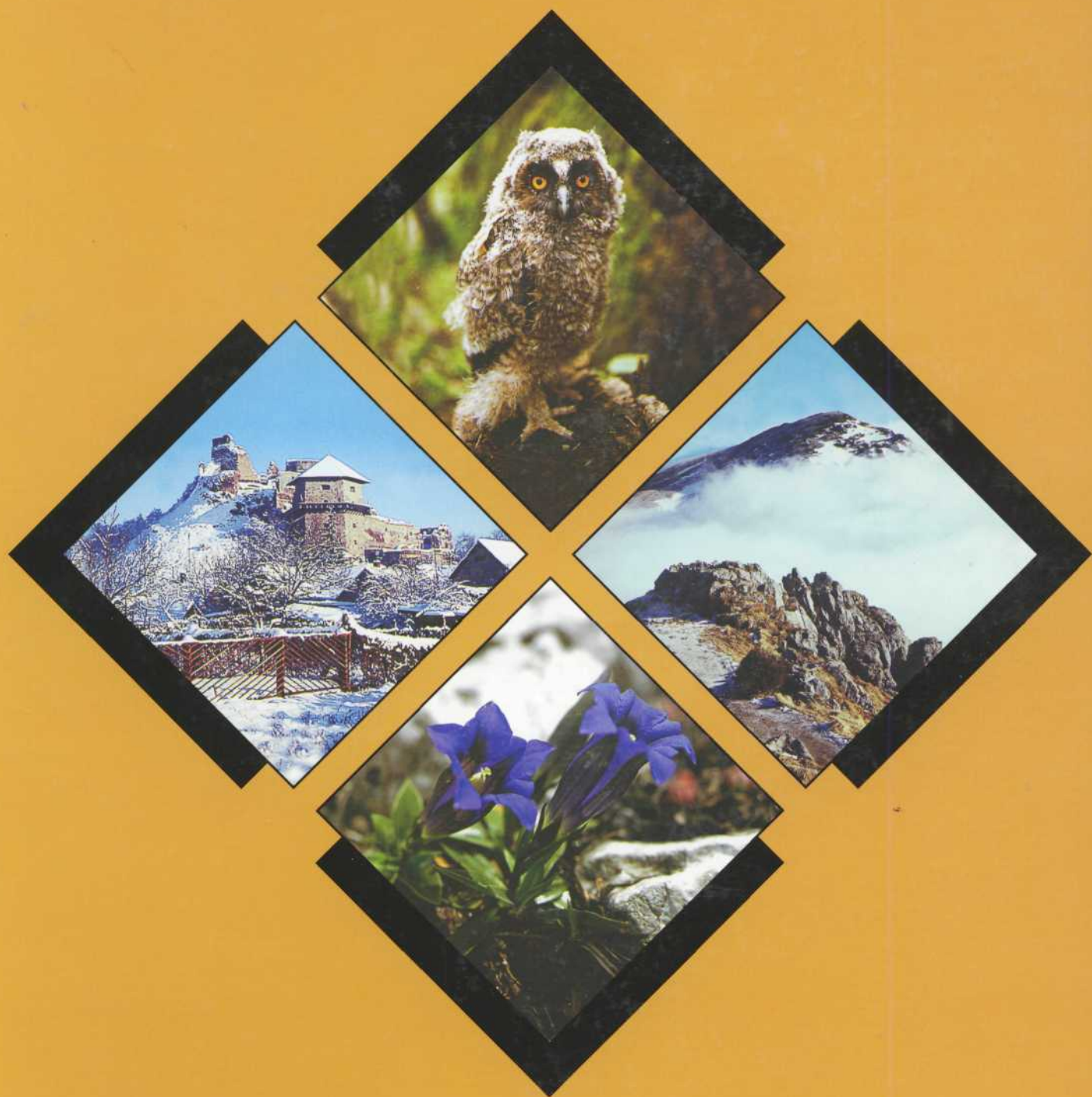

**MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1995**

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 1995**

SLOVENSKÁ AGENTÚRA
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

SLEDOVANIE A VYHODNOCOVANIE ENVIRONMENTÁLNEJ SITUÁCIE

Efektívnosť hodnotenia stenu zložiek životného prostredia (ŽP), prognózovania ich vývoja, koncipovania opatrení na ochranu a tvorbu ŽP, je priamo závislá na kvalitnej **údajovej základni** popisujúcej environmentálnu situáciu.

◆ KOMPLEXNÝ MONITOROVACÍ A INFORMAČNÝ SYSTÉM ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

+ KOMPLEXNÝ MONITOROVACÍ A INFORMAČNÝ SYSTÉM ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

V roku 1995 prijala vláda SR uznesenie č. 228 k Správe o postupe realizácie **monitorovacieho systému ŽP** a integrovaného **informačného systému** o ŽP územia SR a uložila pokračovať zainteresovaným rezortom v budovaní predmetných systémov.

Environmentálny monitorovací systém

Monitoring životného prostredia sa skladá z nasledovných troch základných, navzájom sa dopĺňajúcich úrovní:

- **celoplošný monitoring životného prostredia**
- **regionálny monitoring životného prostredia**
- **účelový (lokálny) monitoring životného prostredia**

Celoplošný monitorovací systém

Rozhodujúcim monitorovacím systémom životného prostredia je **celoplošný monitorovací systém**. Pozostáva z 12 **čiasťkových monitorovacích systémov (CMS)** životného prostredia SR. Ich činnosť je riadená strediskami ČMS, ktoré koordinujú a metodicky zjednocujú monitorovacie aktivity a sústreďujú ich do jednotnej databázy.

V rámci **ČMS Osídlenie** sa zabezpečovala v garancii **SAŽP** periodická aktualizácia dátovej časti registra základných sídelných jednotiek v nadväznosti na súbory ďalších priestorových jednotiek. Ďalej pokračovala aktualizácia polohovej časti registrov priestorových jednotiek, ktorá je potrebná pre prepojenie dátových monitorovaných údajov v prostredí geografického informačného systému (**GIS**). Pre zabezpečenie topológie hraníc základnej územnej jednotky (ZÚJ) a územno - technickej jednotky (ÚTJ) boli vytvorené potrebné aktualizované súbory identifikátorov a identifikačných bodov.

V rámci **ČMS Využitie územia**, ktorý garantuje taktiež **SAŽP**, sa v roku 1995 pokračovalo v aktualizácii digitálnych dát o lesných hospodárskych celkoch a ich administratívnych hraniciach. Bola spracovaná 1. časť metodiky „Voda“, ktorá slúži ako podklad pri spracovávaní grafických dát chránených vodohospodárskych oblastí, ochranných pásiem a hraníc povodí na troch rozlišovacích úrovniach.

Garantom **ČMS Cudzorodé látky v požívatinách a krmivách** je **Výskumný ústav potravinársky (VÚP) Bratislava**. V roku 1995 sa pokračovalo v realizácii subsystémov Koordinovaný cieleň monitoring, Monitoring spotrebného koša a začal sa realizovať subsystém Monitoring lovej zveri a rýb.

V rámci **ČMS Zát'až obyvateľ'stva faktormi prostredia** v garancii **ŠZÚ SR** sa v roku 1995 uskutočnil dokumentárny monitoring vybraných štatistických ukazovateľov zdravotného stavu obyvateľ'stva SR za obdobie rokov 1982 - 1993- Vlastné monitorovacie práce na 12 vybraných lokalitách, rozdelených podľa stupňa znečistenia do troch skupín, sa v zmysle cieľov projektu roku 1995 vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov nerozbehli.

Obdobná situácia bola aj u **ČMS Biota**, ktorej garantom je **SAŽP**. Menšie aktivity sa uskutočnili len v rámci Regionálnych monitorovacích systémov (RMS) - menovite odbornej skupiny (OS) Biota na úlohe „Monitoring prírodného prostredia územia ovplyvneného prevádzkou vodného diela Gabčíkovo“.

V roku 1995 bolo na prevádzku jednotlivých ČMS celkovo vynaložených 71,4 mil. Sk.

Tabuľka č.1.1 Prehľad finančných zdrojov na prevádzku ČMS podľa rezortov (mil. Sk)

Rezort	Investičné prostriedky			Neinvestičné prostriedky		
	požiadavky	skutočnosť	%	požiadavky	skutočnosť	%
MŽPSR	46,6	3,4	7,3	65,1	34,0	52,2
MZ SR	120,0	4,5	3,7	25,8	0,0	0,0
MPSR	5,5	0,0	0,0	32,9	29,5	89,6
Spolu	172,1	7,9	4,6	123,8	63,5	51,3

Zdroj: MŽP SR

Kvalita ovzdušia sa sleduje v rámci **ČMS Ovzdušie**, ktorého garantom je **Slovenský hydrometeorologický ústav Bratislava (SHMÚ)**. V roku 1995 bol monitoring vykonávaný na 32 lokálnych a 7 regionálnych monitorovacích staniciach.

V rámci **ČMS Voda**, ktorého garantom je taktiež **SHMÚ**, sa v roku 1995 sledovala akosť podzemných vôd v 340 pozorovacích objektoch, hladina podzemných vôd v 1 378 vttoch a výdatnosť prameňov v 475 objektoch. Monitorovanie kvantity povrchových vôd sa realizovalo v 486 staniciach povrchových tokov. Kvalita povrchových vôd sa sledovala prostredníctvom Podnikov povodí v 240 pozorovacích objektoch.

Garantom **ČMS Pôda** je **Výskumný ústav pôdnej úrodnosti (VÚPÚ) Bratislava**. Základná monitorovacia sieť mala 647 monitorovacích lokalít, z čoho je 338 lokalít na lesných pôdach, 289 lokalít na orných pôdach, 10 lokalít vo viniciach a 10 lokalít na poľnohospodárskych pôdach v ochranných pásmach vodárenských nádrží.

V rámci **ČMS Lesy** došlo v roku 1995 k presunu funkcie Strediska ČMS z Lesoprojektu Zvolen na **Lesnícky výskumný ústav Zvolen (LVÚ)**. Cyklus plošného monitorovania lesov a lesných pôd v sieti 4 x 4 km bol upravený na 5 rokov a uskutočňuje sa na 1 189 trvalo monitorovacích plochách (TMP). Zdravotný stav drevín sa sleduje na 111 TMP v sieti 16 x 16 km.

Garantom **ČMS Geologické faktory** je **Geologický ústav Dionýza Štúra Bratislava** (od 1.1.1996 - Geologická služba SR). V roku 1995 prebiehali práce vo všetkých 11 subsystemoch. Zosuvy boli monitorované na 12 lokalitách, svahové deformácie na 5 lokalitách, procesy zvetrávania v prirodzených podmienkach na 12 lokalitách, stabilita horninových masívov na 2 lokalitách. Monitorované boli aj ďalšie geologické faktory.

ČMS Žiarenie a iné fyzikálne polia garantuje **Štátny zdravotný ústav SR (ŠZÚ) Bratislava** a je rozdelený na monitoring ionizujúceho žiarenia, monitoring hluku a monitoring elektromagnetických polí. Uskutočnili sa merania rádioaktivity v pracovnom i životnom prostredí, pripravený bol program informačného systému ionizujúceho žiarenia RADINFO.

V rámci budovania integrovaného monitorovacieho a informačného systému-ÍMIS pre rádioaktivitu pri SUMÚ bolo v roku 1995 uvedených do prevádzky 23 meracích miest na meranie dávkových príkonov gama žiarenia. Vo všetkých okresných mestách SR sa začalo v roku 1995 realizovať monitorovanie hluku. Uskutočnených bolo 240 meraní elektromagnetického poľa.

Garantom **ČMS Odpady** je **Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) Banská Bystrica**. Monitorovanie odpadov sa v roku 1995 začalo realizovať prostredníctvom regionálnych informačných systémov odpadov (RISO), ktorými sa zabezpečuje ich evidencia, údaje o ich tvorbe a o nakladaní so zvláštnymi a nebezpečnými odpadmi.

Regionálne a účelové monitorovacie systémy

Regionálny monitoring je zameraný na konkrétny región, v ktorom sa sledujú vybrané charakteristiky životného prostredia a dopad antropogénnych aktivít na životné prostredie regiónu.

V roku 1995 kontinuálne pokračovali monitorovacie aktivity v území dotknutom výstavbou vodných diel na Dunaji v nasledovných **odborných skupinách (OS)**:

- OS Voda - kvalita, garantovaná SHMÚ Bratislava
- OS Voda - kvantita, garantovaná SI IMÚ Bratislava
- OS Klíma a chemizmus atmosféry, garantovaná SHMÚ Bratislava
- OS Voda v zóne aerácie, garantovaná SAV Bratislava
- OS Pôda v poľnohospodárstve, garantovaná VTI PÚ Bratislava
- OS Les, garantovaná LVÚ Zvolen
- OS Biota, garantovaná Prírodovedeckou fakultou UK Bratislava
- OS Odpady a skládky, garantovaná Hydroconsultom Bratislava.

Na prelome júla a augusta 1995 bola po prvýkrát vykonaná umelá letná záplava ramennej sústavy. Z toho dôvodu boli pod spoločnou koordináciou Vodohospodárskej výstavby š.p. Bratislava a SHMÚ Bratislava vykonané opatrenia vedúce k zahusteniu sledovania vybraných parametrov v jednotlivých OS.

V roku 1995 boli ukončené práce na "Optimalizácii monitorovania vplyvu prevádzky vodného diela (VD.) Gabčíkovo", ktorých výsledkom je presne definované územie vplyvu VD Gabčíkovo a stanovená intenzita získavania monitorovaných údajov čo do času, priestoru a rozsahu sledovaných parametrov.

Diaľkový prieskum Zeme

Diaľkový prieskum Zeme (DPZ) je významnou súčasťou budovania monitorovaného a informačného systému SR. V roku 1995 sa zabezpečila funkčnosť archívu digitálnych obrazových záznamov zo satelitov LANDSAT a SPOT, overoval sa spôsob využitia satelitných snímok v rámci programu CORINE a poskytovali sa informácie inštitúciám participujúcim na projektoch MŽP SR.

Environmentálny informačný systém

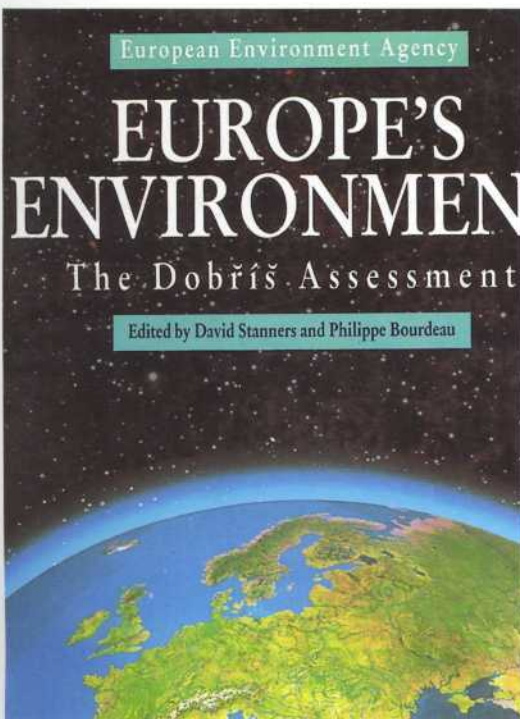
Informačný systém o životnom prostredí (ISŽP) v súlade so zákonom NR SR č. 261/1995 Z.z. o štátnom informačnom systéme je subsystémom s medzirezortným

charakterom. Pre potreby používateľa integruje viaceré informačné zdroje, ktoré sú budované a prevádzkované inými rezortami.

Jedným z hlavných zdrojov údajov pre ISŽP SR sú **parciálne informačné systémy (PIS)**, ktoré sa budujú v súlade s koncepciou monitoringu ako nadstavba jednotlivých ČMS podľa príslušnej gescie jednotlivých rezortov.

Za účelom ich vzájomnej koordinácie a prepojenia je nutné spracovať projekt ISŽP, nakoľko práce na ňom vzhľadom na nedostatok finančných prostriedkov boli v roku 1995 pozastavené.

◆ HODNOTENIE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR V EURÓPSKÝCH SÚVISLOSTIACH

V roku 1995 vydala Európska agentúra pre životné prostredie v Kodani správu o stave ŽP Európy "**Europes Environment: The Dobříš Assessment**". Táto správa bola prezentovaná na paneurópskej konferencii ministrov ŽP "**Životné prostredie pre Európu**", konanej v dňoch 23. 10. až 25. 10. 1995 v Sofii. SR sa aktívne podieľala na spracovaní tejto správy. Účastníkmi konferencie boli prijaté závery pokračovať v práci na posudzovaní stavu ŽP na

paneurópskej úrovni a týmto procesom zjednocovať indikátory používané pri hodnotení kvality ŽP, príčin jej zmien ako aj dôsledkov. Závery ďalej uložili vyvíjať porovnateľné, harmonizované databázové systémy v jednotlivých krajinách.

Správa o stave ŽP SR v roku 1995 pokračuje v trende hodnotenia ŽP prostredníctvom indikátorov porovnateľných s indikátormi používanými v krajinách **Európskej únie** a **Organizácie pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD)** so zohľadňovaním národných špecifik.